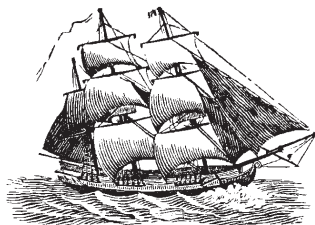

І С Т И Н И

АРТУР КОНАН ДОЙЛ

«ГЛОРИЯ СКОТТ»

Оповідання

Харків
«ФОЛІО»
2018

БЕРИЛОВА ДІАДЕМА

— Погляньте-но, Голмсе, — звернув я увагу. — Якийсь шаленець біжить. Не розумію, як родичі відпускають таких без нагляду.

Я стояв біля арки вікна нашої кімнати й визирав униз, на Бейкер-стріт.

Голмс ледаче підвівся з крісла, став поруч за мою спиною і, засунувши руки до кишень халату, зиркнув у вікно.

Був світлий лютневий ранок. Сніг, що випав учора, лежав щільним шаром, виблискуючи в променях зимового сонця. Посеред вулиці він перетворився в буру брудну масу, але на узбіччях залишався білим, наче щойно випав. Хоча тротуари вже почистили, було все ж дуже слизько, а пішоходів на вулиці — менше, ніж зазвичай. На вулиці від станції метро до нашого будинку була лише одна людина. Ексцентрична поведінка незнайомця й привернула мою увагу.

Це був чоловік років п'ятдесяти, високий, поважний, із широким енергійним обличчям та солідною поставою. Одягнений був небідно, але не виключно: блискучий циліндр, темне пальто з дорогої матерії, добре зшиті світло-сірі штани

та брунатні гетри. Однак уся його поведінка зовсім не відповідала зовнішності й одягу. Він біг, раз у раз підстрибуючи, як людина, котра не звикла до фізичних вправ, розмахував руками, вертів головою, обличчя його спотворювали гримаси.

— Що з ним? — дивувався я. — Він, здається, шукає якийсь будинок.

— Гадаю, що він поспішає сюди, — потер руки Голмс.

— Сюди?

— Атож. Вочевидь, йому треба порадитися зі мною. Усі ознаки вказують на це. Ну, мав я рацію, чи ні?

У цю мить незнайомиць, важко хекаючи, кинувся до наших дверей і взявся судомно смикати за шворку дзвіночка, сповнюючи дзеленчанням увесь будинок.

Через хвилину він забіг до кімнати, ледь переводячи подих і гаряче жестикулюючи. У його очах закарбувалися такі горе та відчай, що наші посмішки згасли й кепкування поступилося місцем глибокому співчуттю та жалю. Спочатку він не міг вимовити й слова, лише хитався, хапав себе за голову, як людина, доведена до межі божевілля. Раптом він кинувся до стіни й ударився об неї головою. Ми ж ухопили нашого відвідувача та відтягли його на середину кімнати. Голмс посадив нещасного в крісло, сам сів навпроти і, поплескавши його по руці, заговорив так м'яко та заспокійливо, як не вмів ніхто, окрім нього.

— Ви прийшли до мене, щоб розповісти, що з вами сталося? — сказав він. — Ви втомилися від швидкої ходи. Спокійно, отямтеся, і я з радістю вислухаю, що ви маєте сказати.

Гостеві знадобилася хвилина або й більше, щоб відсапатися та здолати хвилювання. Нарешті він витер хустинкою чоло, рішуче стиснув губи й обернувся до нас.

— Ви, звісно, вважаєте мене божевільним? — спитав він.

— Ні, але я бачу, що з вами сталося лихо, — заперечив Голмс.

— Ще б пак, Бог свідок! Біда настільки несподівана та страшна, що збожеволіти можна. Я витримав би безчестя, хоча на моїй совісті й немає жодної плямочки. Приватне нещастя трапляється з кожним. Але водночас і те, й інше, та ще в такій жахливій формі! Крім цього, справа стосується не лише мене. Якщо не вдасться негайно знайти вихід із мого скрутного становища, може постраждати одна з найшляхетніших персон нашої країни.

— Заспокойтеся, сер, благаю, — попросив Голмс. — Розкажіть, хто ви й що з вами сталося.

— Моє ім'я, можливо, ви знаєте, — промовив гість. — Я Александр Голдер із банкірського дому «Голдер і Стівенсон» на Тріднідл-стрит.

І справді, ми чули це ім'я. Воно належало старшому компаньйону другої за значенням банкірської фірми в Лондоні. Що ж привело в такий жалюгідний стан одного з найвизначніших громадян столиці? Ми з нетерпінням чекали відповіді на це запитання. Величезним зусиллям волі Голдер опанував себе й узявся до розповіді.

— Розумію, що не можна гаяти ні хвилини. Як тільки поліційний інспектор порекомендував мені звернутися до вас, я негайно ж помчав сюди. Я дістався до Бейкер-стрит підземкою й усю дорогу від станції біг: по такому снігу кеби пересу-

ваються надто повільно. Я загалом мало рухаюся й тому так захекався. Але зараз мені вже краще, і я спробую викласти всі факти якомога коротше та ясніше. Ви, певна річ, знаєте, що в банківській справі дуже багато залежить від уміння вдало вкладати кошти й водночас розширювати клієнтуру. Один із найвигідніших способів інвестування коштів — видача позичок під солідне забезпечення. За останні роки ми багато чого досягнули в цій сфері. Позичали великі суми грошей відомим родинам під забезпечення картинами, сімейними бібліотеками, сервісами. Вчора вранці я сидів у своєму банківському кабінеті, і хтось із клерків приніс мені візитівку. Я сіпнувся, прочитавши ім'я, бо це був ніхто інший, як... Утім, мабуть, навіть вам я не наважуся його назвати. Це ім'я знає весь світ, ім'я однієї з найбільш високопоставлених і вельможних осіб Англії. Я був приголомшений наданою мені честю, і коли відвідувач увійшов, хотів було висловити свої почуття високому гостю. Але той зупинив мене: либонь, хотів якомога швидше залагодити неприємну для нього справу.

«Містере Голдер, я чув, що ви надаєте позики».

«Авжеж. Фірма дає позики під надійні гарантії», — відповідав я.

«Мені вкрай потрібні п'ятдесят тисяч фунтів стерлінгів, і негайно, — заявив він. — Звісно, таку невелику суму я міг би позичити й у своїх друзів, але віддаю перевагу офіційним каналам. І змушений особисто займатися цим. Ви, звісно, розумієте, що людині мого рівня незручно залучати до цієї справи сторонніх».

«Дозвольте дізнатися, на який термін вам потрібні гроші?» — поцікавився я.

ЗМІСТ

Берилова діадема	3
Блакитний карбункул	35
Пригода у Вістерія-Лодж	63
Справа про ідентифікацію	105
«Глорія Скотт»	128